

บทที่ ๔

แนวทางการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงามตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

แนวทางการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม ที่ปรากฏ มีอยู่ ๓ แนวทางคือ ๑. ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ๒. กรณีตัวอย่างของนางในสมัยพุทธกาล และ ๓. จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา

กุศลกรรมที่ทำให้เกิดความงามในพระไตรปิฎก ประกอบด้วย ๑. ทานมัย คือ การให้ทาน แบ่งปันผู้อื่นด้วยสิ่งของไม่ว่าจะให้ใครก็เป็นบุญ ๒. ศีลมัย การรักษาศีลจกเป็นบุญเป็นการฝึกฝนที่จะลด ละ เลิกความชั่วไม่ไปเบียดเบียนใคร ๓. ภาวนามัย คือ การฝึกการเจริญภาวนา ซึ่งเป็นการกระทำกุศลกรรมอย่างหนึ่ง การกระทำใดที่ก่อให้เกิดกุศลกรรมล้วนแล้วแต่ส่งผลให้เกิดความสงบ ร่มเย็นใจ จิตใจ เกิดความคิดในสิ่งที่ดีงาม พระพุทธศาสนาจึงมีแนวทางในการสร้างกุศลกรรม เพื่อก่อให้เกิดความงามทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยเริ่มต้นจากการมีเมตตา เพราะเมตตาเป็นความคิดที่ปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นมีความสุขและประสบแต่สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ ผลสำเร็จของเมตตา คือ ระวังภัยพาบาท การฝึกเมตตานั่นฝึกได้ทุกเวลาในที่ แะไปได้ทั้งในคนในสัตว์ เมตตาจึงมีประโยชน์มาก เป็นภาวะจิตเป็นกุศล แล้วยังส่งผลดีต่อร่างกายด้วย เพราะเมื่อใจงาม ก็จะส่งผลให้วาจาดี กิริยาท่าทางที่แสดงออกมาก็จะงามตามไปด้วย การสร้างกุศลกรรมจึงเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดความงาม

๔.๑ ทักษะของนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นที่ประกอบด้วยเหตุผล ซึ่งแม้จะแตกต่างหรือขัดแย้งกันก็นับว่ามีประโยชน์ เพราะจะเป็นแนวทางให้ผู้อื่นได้มีโอกาสใช้ดุลพินิจตัดสินใจเลือกได้หลายทางด้วยความสุขุมรอบคอบมากยิ่งขึ้น ดังเช่น ทักษะของนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาที่มีต่อการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม ซึ่งแต่ละท่านได้แสดงความคิดเห็นตามที่ตนเข้าใจ ดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาจำนวน ๕ รูป/คน ด้วยคำถามจำนวน ๕ ข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑.๑ คำถามข้อที่ ๑ (ทัศนะ “ความงาม” ในพระพุทธศาสนา^๑)

ทัศนะ “ความงาม แบ่งเป็น ความงามทางกายและทางใจความงามทางกายคือการมีรูปร่างหน้าตาเป็นที่น่าพอใจแก่ผู้พบเห็นซึ่งพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นผลของกุศลกรรม และการมีพฤติกรรมหรือกิริยามารยาท การพูดการจาที่น่ามอง แต่ความงามทางกายโดยเฉพาะความงามของรูปร่างหน้าตาเมื่อกล่าวในระดับปรมาตมแล้วไม่มีตัวจริงเพราะในความเป็นจริงมีแต่ขั้น ๕ และความงามทางกายขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความสะอาดและความเรียบร้อยของผมหวีหน้า และเครื่องแต่งกาย กิริยาท่าทาง รวมทั้งความเห็นและความพอใจของแต่ละบุคคลที่มองซึ่งแตกต่างกัน ความงามทางกายจึงมีทั้งส่วนที่เป็นปรัยสัยหรือวัตถุวิสัย (objective) และจิตวิสัยหรืออัตวิสัย (subjective) คือขึ้นอยู่กับร่างกายของบุคคลนั้นและความรู้สึกของผู้อื่น และเป็นความจริงสัมพัทธ์ (relative) ไม่ใช่ความจริงสมบูรณ์ (absolute) เพราะขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้งามด้วยตัวของมันเอง ไม่ได้งามตลอดเวลา ส่วนความงามทางใจคือคุณธรรมหรือความดีที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออกมา เป็นความงามที่ควรยกย่องอย่างแท้จริง ความงามทางกายจะดูไม่งามอย่างแท้จริงหากขาดความงามทางใจเพราะความงามทางใจมีผลต่อบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมหรือท่าทางที่แสดงออกมาซึ่งมีผลต่อความงามทางกาย เช่น ถ้าโกรธ สีหน้าจะบิดเบี้ยว ไม่น่าดู ทำให้ความงามของใบหน้าลดลงอย่างเห็นได้ชัด พระพุทธศาสนาจึงสอนว่า ขันติ ความอดทน และโสรจจะความสงบเสงี่ยมเรียบร้อย ทำให้คนงาม ความงามทางใจจึงมีความสัมพันธ์กับความงามทางกาย และในทัศนะของพระศรีคัมภีร์ญาณ^๒ ท่านกล่าวว่า “ความงาม” ในทัศนะของพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น ๒ ส่วนคือความงามทางด้านร่างกาย (กายภาพ) และความงามทางด้านจิตใจ(จิตภาพ)

ความงามทางด้านร่างกาย ถ้าเป็นความงามที่สมบูรณ์แบบก็คือ

๑. ความงามของมหาบุรุษลักษณะ ๓๒ ประการ อนุพยัญชนะ ๘๐ ประการ เป็นความงามที่ได้มาจากการสั่งสมบารมีมาครบถ้วน ได้คุณลักษณะพิเศษเป็นความงามสูงสุด

๒. ความงามของสตรีที่เรียกว่า เบญจกัลยาณี คือมีความงาม ๕ ประการ เช่น ผงาม เนื่องาม ฟันงาม ผิวงาม และ วัยงาม

^๑ สัมภาษณ์ ศ.ดร. วชิระ งามจิตต์เจริญ , ศาสตราจารย์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๒ สัมภาษณ์ พระศรีคัมภีร์ญาณ ,รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ , ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

๓. ความงามของผู้บำเพ็ญ หรือนักปกครอง มีลักษณะ ไม่สูง ไม่เตี้ย ไม่อ้วน ไม่ผอม จนเกินไป มีลักษณะ สง่าผ่าเผย เสียงดังกังวาน ไพเราะน่าฟัง มีอำนาจในตัว

ความงามทางด้านจิตใจ ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา

- ศีล เป็นการจักระเบียบ กาย วาจาและใจให้เรียบร้อย มีสติควบคุมจิตใจ ส่งผลให้จิตใจไม่เกิด

ความกระวนกระวาย หงุดหงิด ใจเบาสบาย อิ่มใจ เกิดความสงบ มีสมาธิดี สุดท้ายจะเกิดปัญญา เป็นความงามทางด้านจิตใจที่สูงที่สุดในพระพุทธศาสนา

- มีศรัทธาในพระรัตนตรัยอย่างมั่นคง ให้ความเคารพต่อพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์
- มีความเห็นชอบ (สัมมาทิฐิ)
- มีมโนสุจริต (คิดดี) ไม่โลภ ไม่พยาบาท

๔.๑.๒ คำถามข้อที่ ๒ (การปลูกฝังความเชื่อในเรื่องกุศลกรรมกับความงาม)

การปลูกฝังความเชื่อต้องเริ่มจากการคิดดี พูดดี และทำดี เพราะการคิดดีจะนำไปสู่การพูดดี และทำดี ซึ่งมันจะส่งผลสะท้อนออกมาเป็นความงามทางร่างกาย^๓ พระพุทธศาสนา เน้นความงามเป็นมิติภายใน ถ้าเป็นความงามในตัวบุคคล ก็จะพูดถึงนางวิสาขาที่มีความงามแบบเบญจกัลยาณี (งาม ๕ อย่าง) แต่ถ้างามตามแบบคุณธรรมก็จะกล่าวถึง งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง และงามในบั้นปลาย งามในเบื้องต้นหมายถึงงามด้วยศีล งามในท่ามกลางหมายถึงงามด้วยสมาธิ และงามในบั้นปลาย หมายถึงงามด้วยปัญญา แต่แก่นแท้ของพระพุทธศาสนาจะพูดถึงความงามที่อยู่ในรูปของ ศีล ธรรมและปัญญา เช่นภิกษุจะงามได้ต้องมีศีล มีธรรมและฝึกปฏิบัติจนพ้นกิเลสอาสวะเกิดปัญญารู้แจ้ง จึงเป็นความงามที่เป็นมิติภายในมากกว่าภายนอก^๔ หรือจะเริ่มจากเริ่มกระทำจากการรักษาศีล ๕ แล้วค่อยขยับขึ้นเป็น ศีล ๘ และศีล ๑๐ สำหรับคฤหัสถ์ ส่วนนักบวชก็รักษาศีล ๒๒๗ ข้อ นอกจากนี้ การสวดมนต์ นั่งสมาธิ การมีจิตอาสา พัฒนาชุมชน ก็จะทำให้เราเป็นคนงามได้^๕ กิจกรรมเริ่มต้นหรือกิจกรรมพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้คนเชื่อเรื่องผลของกุศลกรรมที่ทำให้เกิดความงามคือการอบรมให้ความรู้ไม่ว่าจะด้วยรูปแบบใด อาจเป็นการให้อ่านหนังสือ การฟังธรรม การเสวนา หรือการใช้สื่อ

^๓ สัมภาษณ์ ผศ. ร.ท. ดร. บรรจบ บรรณรุจิ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๔ สัมภาษณ์ ผศ. ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๕ สัมภาษณ์ ผศ. ดร. แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม , ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

อื่นๆ เพื่อให้รู้ว่าความงามคืออะไร การทำบุญเกี่ยวข้องอย่างไรกับความงามทั้งทางกายและทางใจ โดยชี้ให้เห็นว่า สามารถเห็นผลได้ตั้งแต่ในปัจจุบัน เพราะเพียงทำให้เกิดความงามทางใจ ความงามทางกายก็จะเกิดตามมาด้วย^๖ และ ผู้ปฏิบัติควรเริ่มด้วยการทำบุญ^๗ (บุญกิริยาวัตถุ ๓) คือการทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา เพื่อให้เกิดความเชื่อในเรื่องผลของการสร้างกุศลเพื่อให้เกิดความงาม

- การให้ทาน เช่นการให้วัตถุสิ่งของ หรือการให้ธรรมทาน (การให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ)
- การรักษาศีล เช่น ศีล ๕ เพื่อจะได้เป็นคนดีของศาสนา เป็นคนเรียบร้อยทางกาย วาจา

เป็นคนดีของสังคม

- การเจริญภาวนา คือการพัฒนาหล่อเมลาจิตใจอยู่เสมอ ไม่คิดชั่ว ดำริชั่ว

เมื่อทำเป็นอุปนิสัย ก็จะทำให้จิตใจเกาะเกี่ยวอยู่กับคุณงามความดีตลอดเวลา แล้วค่อยพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นคือปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เป็นการปฏิบัติศีลให้เคร่งขึ้นไปอีก เช่นปฏิบัติอุโบสถศีล (ศีล๘) เดือนหนึ่งมี ๔ ครั้ง โดยวันธรรมดาก็ปฏิบัติ ศีล ๕ นอกจากนี้ควรจะรักษาศีลให้ครบ ๔ มิตี คือ

มิตีที่ ๑ คือการรักษาศีลให้เคร่งครัด

มิตีที่ ๒ ระมัดระวังการแสดงออกทางกายให้สุจริตตลอดเวลา วาจาสุจริต และใจให้เปี่ยมมาหิฐิ ไม่พยาบาท ไม่โลภ

มิตีที่ ๓ จัดระเบียบตัวเองในด้านหน้าที่การงาน ทำงานให้สำเร็จ ไม่คั่งค้าง

มิตีที่ ๔ จัดการกับทรัพย์สินที่หามาได้อย่างสุจริต ให้ใช้สอยได้ประโยชน์สูงสุด

เหล่านี้คือการบำเพ็ญศีลให้สูงขึ้นไปอีก เมื่อมีศีลก็จะมีอานิสงส์ คือไม่เดือดร้อน มีความสงบใจ เป็นคนมีจิตใจดี มีความรู้ความเข้าใจโลกอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นทั้งการรักษาศีลและปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา จะทำให้เราเป็นคนมีคุณธรรม มีจิตใจงดงาม มีองค์ประกอบทางด้านกายภาพทั้งงดงามสมส่วน

ดังจะเห็นได้จากเหตุที่ทำให้ร่างกายงดงามเพราะชาติที่แล้วไม่ทำร้ายสัตว์ หรือเบียดเบียนสัตว์ และคนที่มีอายุยืน เป็นเพราะเหตุไม่ฆ่าสัตว์ คนไม่มีโรค เป็นเพราะเหตุมีจิตใจเมตตา เหล่านี้เป็น

^๖ สัมภาษณ์ ศ. ดร. วชิระ งามจิตตเจริญ , ศาสตราจารย์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๗ สัมภาษณ์ พระศรีคัมภีร์ญาณ ,รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ , ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ผลสืบเนื่องกันมา ดังนั้นจุดเริ่มต้นของการทำคุณงามความดีก็ต้องเริ่มที่การทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาและพัฒนาไปสู่หลักไตรสิกขา

กิจกรรมความงามควรเริ่มจากกิจกรรมบุญกิริยา (ทาน ศีล ภาวนา) เช่นรู้จักเสียสละ ระวังยับยั้งชั่งใจ ตระหนักในการภาวนา ตรวจตราดูตนเอง โดยใช้หลักธรรม ขันติ โสรจจะ (ขันติ คือการอดทนที่จะไม่แสดงกิริยาที่ไม่งามออกมา ทำให้เสียดุลยภาพทางร่างกาย) ต้องรู้จักวางท่าทางให้สวยงาม และการได้เกิดมาเป็นคนงามก็เกี่ยวข้องกับการสร้างกุศลกรรมในอดีตชาติ เพราะชีวิตคนเราเป็นเสมือนวงจร สังสารวัฏ ที่มีอดีตชาติเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย การที่เกิดเป็นคนงามทางกาย วาจา และใจ เป็นเพราะสิ่งที่ได้สะสมมาในอดีตทั้งที่เป็นอดีตในหลายภพหลายชาติ และอดีตในชาตินี้ที่เกิดขึ้นมานานแล้ว เกิดจากการได้รับการอบรมสั่งสอนหรือเลี้ยงดูมาดี ก็เลยทำให้เป็นคนงาม^{๙๙}

๔.๑.๓ คำถามข้อที่ ๓ (ธรรมที่เหมาะสมในการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม)

ธรรมที่เหมาะสมในการสร้างกุศลกรรม มุ่งเน้นไปที่หลักกุศลกรรมบท ๑๐ ที่ประกอบด้วย กาย ๓ วจี ๔ และมโนกรรม ๓ เพราะการทำกรรมดีทุกอย่างรวมอยู่ที่ กาย วาจา และใจ^{๑๐๐} นอกจากนี้ก็ควรจะเป็นธรรมที่แสดงถึงความอดทน อดกลั้น (ขันติ โสรจจะ) ที่จะนำไปสู่การสงบนิ่ง คือ ใจนิ่ง^{๑๐๑} อันที่จริงหลักธรรมที่เหมาะสมกับการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงามทั้งในชาตินี้และชาติหน้ามีจำนวนมาก ที่สำคัญคือ กุศลกรรมบท ๑๐ ศีล ๕ ทาน พรหมวิหาร และธรรมทำให้งามคือขันติ และโสรจจะ เพราะหลักธรรมในหมวดศีลคือกุศลกรรมบทและศีล ๕ จะทำให้เราไม่เบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เกิดผลกรรมที่ไม่ดีคือความพิการหรือความไม่สวยงามของร่างกาย การงดเว้นการทำอกุศลกรรมตามหลักธรรมเรื่องศีลจะช่วยให้เราไม่ต้องประสบผลกรรมดังกล่าว ส่วนทาน และพรหมวิหารโดยเฉพาะข้อเมตตา กรุณาจะทำให้เราได้ผลกรรมที่ดีคือรูปร่างหน้าตาดีเพราะผลของทานทำให้ได้ “วรรณะ” คือผิวพรรณดี ร่างกายแข็งแรง เมตตา กรุณาทำให้หน้าตาอิ่มแยมแจ่มใสชวนมอง ผลของกุศลกรรมเหล่านี้จะช่วยให้รูปร่างหน้าตาดีทั้งในชาตินี้และชาติหน้า แม้ผลในชาตินี้อาจไม่เห็นชัดนักเพราะเราไม่อาจเปลี่ยนหน้าตาให้ต่างจากเดิมโดยสิ้นเชิงได้ในปัจจุบันชาติ ส่วนขันติและโสรจจะทำให้เกิดความงามทางกายที่เห็นชัดได้ตั้งแต่ในชาตินี้เพราะทำให้กิริยาท่าทางดูสงบเรียบร้อยชวนมอง^{๑๐๒}

^{๙๙} สัมภาษณ์ ผศ. ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ ผศ. ร.ท. ดร. บรรจบ บรรณรุจิ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ ผศ. ดร. แม่ชีกฤษณา รักษาโณม , ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ ศ. ดร. วชิระ งามจิตรเจริญ , ศาสตราจารย์ , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

นอกจากนี้หลักธรรมที่เหมาะสมกับการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงามคือ^{๑๒} บุญกิริยาวัตถุ ๓ แล้วขยายเป็นบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ เพื่อเราจะได้มีระยะเวลาทำกุศลกรรมให้มากกว่าเดิม และได้มีโอกาสสั่งสมบุญให้มากๆ เช่นขยายจากการให้ทาน เราก็แสดงความเป็นกัลยาณมิตรต่อคนอื่น หรือการที่เราตั้งใจรับฟังคำแนะนำจากคนอื่น หรือเป็นจิตอาสา ก็เป็นบุญของเราที่ได้มีโอกาสสั่งสมไว้

การที่เราเกิดมาเป็นคนงาม^{๑๓} ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างกุศลกรรมในอดีต มีคนถามพระพุทธเจ้าว่าอะไรทำให้คนเราเกิดมาจึงแตกต่างกัน พระพุทธเจ้าตรัสว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตนเอง มีกรรมเป็นแดนเกิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมดีและกรรมชั่วจะส่งผลทั้งกายภาพ และจิตภาพ เช่นลักษณะมหาบุรุษ ๓๒ ประการ เกิดจากการบำเพ็ญบารมีมา ๔ อสงไขย แสนกัป บารมี ๑๓ ระดับ ทั้งระดับบารมีธรรมดาและระดับบารมีสูงขึ้นไปคือ บารมี อุปบารมี และปรมัตถบารมี เป็นความงามทางด้านร่างกาย ส่วนด้านจิตใจจะเป็นคนมีศรัทธาทางด้านจิตใจสูงได้ อภิญญา ๖ และวิชา ๘ เป็นคนที่มีจิตใจปราศจาก โลภะ โทสะ โมหะ และปราศจากสังโยชน์ ๑๐ ประการ ถือว่าเป็นบุคคลที่มีจิตใจงามสูงสุด เกิดจากการบำเพ็ญคุณงามความดีมาในแต่ละชาติ

๔.๑.๔ คำถามข้อที่ ๔ (ความสัมพันธ์ระหว่างกุศลกรรมกับความงามในปัจจุบัน)

ความสัมพันธ์ระหว่างกุศลกรรมกับความงามกุศลกรรม ในอดีตชาติส่งผลให้เราเกิดมาในชาตินี้ด้วยลักษณะ กิริยาท่าทาง อย่างนี้ การที่คนเราได้เกิดมาเป็นคนสวย รวย เก่ง ก็ด้วยอำนาจของกรรม ๑๒ ได้ส่งผลถึงกุศล ดังที่พระนางมัลลิกา ได้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า ทำอย่างไรถึงจะเกิดมาสวย รวย ทรัพย์ และมีศักดิ์สูง พระพุทธเจ้าก็ทรงตรัสตอบว่า ๑) ผู้หญิงที่มักโกรธ ไม่ชอบให้ทาน มีใจริษยา ประจํา จะเกิดมามีรูปพราม (ไม่สวย) ยากจน และมีศักดิ์น้อย ๒) ผู้หญิงที่มักโกรธ แต่ ชอบให้ทาน ไม่มีใจริษยาใคร จะเกิดมามีรูปพราม แต่มั่งคั่ง มีทรัพย์มากและศักดิ์ใหญ่ ๓) ผู้หญิงที่ไม่มักโกรธ และชอบให้ทาน และมีใจที่ไม่ชอบริษยา เกิดมาแล้วทั้งมีรูปงาม (สวย) ทั้งมั่งคั่งมีทรัพย์มาก เรื่องนี้จึงเป็นการสนับสนุนในเรื่องผลของการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม^{๑๔} การที่บุคคลได้เกิดมาเป็นคนงามจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างกุศลกรรมในอดีตชาติ เพราะพระพุทธศาสนาสอนว่า ผลที่เราได้รับในปัจจุบันชาติหรือชาตินี้มาจากเหตุคือกรรมในอดีตชาติ ความงามหรือความไม่งามของรูปร่าง

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระศรีคัมภีร์ญาณ ,รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ , ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระศรีคัมภีร์ญาณ ,รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ , ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผศ. ดร. แม่ชีกฤษณา รักษาโณม , ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

หน้าตาก็เป็นผลประการหนึ่งของกรรมในอดีตชาติ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ร่างกายเป็นกรรมเก่า และแนวคิดฝ่ายอภิธรรมถือว่า รูปคือร่างกายเป็น “กรรมรูป” คือรูปที่เกิดจากกรรมในอดีต ความงามของรูปคือร่างกายจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างกุศลกรรมในอดีต เพราะความงามเป็นผลของกุศลกรรมนั่นเอง^{๑๕}

พระพุทธศาสนาได้สอนให้สร้างกุศลกรรมเพื่อทำให้เกิดความงาม ดังพุทธภาษิตที่กล่าวว่า ผู้ให้ข้าวคือผู้ให้กำลังจะมีผลตอบแทน ๕ ประการคือ อายุ วรรณะ สุข พละ และปฏิภาณ ผู้ให้ผ้าคือ ผู้ให้ผิวพรรณ (ความงาม) และเป็นผู้มีกิริยาอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพกราบไหว้อยู่เสมอจะทำให้เป็นผู้มีอายุยืน ผิวพรรณผ่องใส ทั้งสามอย่างนี้ให้ผลเป็นวรรณะ คือผิวพรรณ ผ่องใส^{๑๖}

๔.๑.๕ คำถามข้อที่ ๕ (การรักษาศีล ๕ กับความงาม)

การที่บุคคลใดเกิดมาเป็นคนงามก็เกี่ยวข้องกับการได้สร้างกุศลกรรมมาในอดีตชาติ เพราะพระพุทธศาสนาสอนว่า “ทุกอย่างเกิดจากกรรม” และกรรมจะสัมพันธ์กันใน ๓ ระดับคือ อดีต ปัจจุบัน และผลในอนาคต ดังนั้นกุศลกรรมกับความงามจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกัน เมื่อทำกรรมดีมันจะตกค้างอยู่ในใจ และเมื่อเกิดการปรุงแต่งที่เกี่ยวกับร่างกายก็จะทำให้เกิดเป็นคนรูปร่างสวยงาม และการกระทำทุกอย่างทำให้งามได้ถ้ามีจิตใจที่อ่อนโยน ไม่ว่าจะเป็นการทำทาน รักษาศีลหรือภาวนา ส่วนมากจะเน้นที่การทำทาน และรักษาศีล แต่พื้นฐานจริงๆเกิดจากการภาวนาทำให้เป็นสมาธิ เมื่อจิตใจผ่องใส ทำทาน รักษาศีล จะมันคง^{๑๗} การทำดีมันจะสะท้อนออกมา เหมือนการสร้างกุศลกรรมเป็นการสร้างเหตุ และความงามที่ได้รับเป็นผลสะท้อนออกมา เช่นบางคนชอบปิดทองพระพุทธรูปเพราะเชื่อว่าจะทำให้ตนเองผิวพรรณผ่องใสและทุกครั้งที่นั่งถึงสิ่งที่ตนได้กระทำก็จะรู้สึกดี เกิดเป็นความงามทั้งทางกายและทางใจ ดังเรื่องในวิมานวัตถุที่กล่าวถึงการได้ทำบุญด้วยสิ่งนั้น สิ่งนี้ แล้วส่งผลให้ตนได้รับความงามอย่างโน้น อย่างนี้ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “เมื่อให้สิ่งเลิศ ก็จะได้รับสิ่งที่เลิศ” กลับคืนมา เช่นนางวิสาขาที่มุ่งทำบุญมิได้ต้องการจะสวยแต่ปรารถนาจะทำบุญกับพระพุทธเจ้า แต่ผลที่ได้รับเกิดเป็นความงาม เพราะจิตใจมุ่งทำดี สังเกตคนในปัจจุบันที่เป็นคนเข้าวัดกับไม่เข้าวัด จะมีความงามทางสรีระร่างกาย การพูดจา ที่ต่างกัน คนเข้าวัดจะมีลักษณะของวัชฺฐุติ และคุณุติไม่ต่างกันเท่าไร ซึ่ง

^{๑๕} สัมภาษณ์ ศ.ดร. วัชร งามจิตรเจริญ , ศาสตราจารย์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระศรีคัมภีร์ญาณ ,รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ , ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผศ. ร.ท. ดร. บรรจบ บรรณรุจิ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ต่างจากคนไม่เข้าวัดที่ทั้งวัยวุฒิและคุณวุฒิ จะต่างกันมาก ดูแก่เกินวัย^{๑๘} การสร้างกุศลกรรมจึงเกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดความงาม เพราะ กุศลกรรม แปลว่าความงาม ความดี เมื่อจิตใจงามก็จะส่งผลให้กายงาม เพราะฉะนั้นอยากสวยจึงต้องสร้างกุศลกรรม ที่เรียกว่า กุศลกรรมบท ๑๐ (กาย ๓ วจี ๔ มโนกรรม ๓) ก็จะทำให้เราเป็นคนงามได้^{๑๙} กุศลกรรมเกี่ยวข้องกับความงามทั้งในฐานะเป็นเหตุให้บุคคลมีความงามในแบบข้ามภพข้ามชาติและในชาติปัจจุบัน^{๒๐}

พระพุทธศาสนาได้สอนให้สร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงามมีจำนวนมาก อาจกล่าวโดยหลักการได้ว่า การกระทำที่ทำให้บุคคลอื่นมีความสุข เช่น ทาน การพูดจาไพเราะ จะทำให้เกิดมาเป็นคนงามแต่ต้องหลีกเลี่ยงการทำกุศลกรรมอย่างเช่นการทำผิดศีล ๕ ด้วย นอกจากนั้น การตั้งความปรารถนาให้มีรูปร่างหน้าตาผิวพรรณดีในขณะที่ทำกุศลกรรมก็จะส่งผลให้มีความงามเช่นกัน แต่การปรารถนาดังกล่าวมีข้อเสียเพราะเป็นความอยากด้วยอำนาจตัณหาทำให้เราต้องเวียนว่ายตายเกิดและติดอยู่กับความงามทำให้เป็นทุกข์เมื่อความงามเปลี่ยนไป อีกทั้งความงามอาจทำให้เราทำบาปได้ เช่น การทำผิดศีลข้อ ๓^{๒๑} แต่พระพุทธศาสนาสอนไม่ให้ยึดติดกับความงามเพราะทุกอย่างตกอยู่ในกฎของไตรลักษณ์

การปฏิบัติตนรักษาศีล ๕ เพียงพอต่อการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม คำว่า “เพียงพอ” อาจมีปัญหาว่าหมายถึงเพียงพอแค่ไหน ถ้าหมายถึงเพียงพอให้เกิดความงามที่สมบูรณ์แบบและอย่างแน่นอน การรักษาศีล ๕ อย่างเดียวคงไม่เพียงพอเพราะหากไม่ได้ทำกุศลกรรมอย่างอื่น ความงามอาจไม่สมบูรณ์แบบ และอาจไม่แน่นอนว่าจะได้ เนื่องจากการปฏิบัติศีล ๕ มุ่งการไม่เบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น ผลกระทบของการรักษาศีล ๕ จึงทำให้ไม่เกิดมาอัปลักขณ หรือพิการมากกว่า แต่ผลในด้านความงามอาจมีน้อยหรือไม่สมบูรณ์ โอกาสที่จะได้ความงามก็น้อยหรือไม่แน่นอนไปด้วย การทำกุศลกรรมอย่างอื่นร่วมด้วยจึงจะช่วยให้มีโอกาสได้ความงามที่สมบูรณ์แบบหรืองามอย่างแท้จริง และมีโอกาสได้ความงามมากขึ้น อีกทั้งดังได้กล่าวมาแล้วว่า คนจะงามต้องมีคุณธรรมหลายอย่าง เช่น ต้องมีขันติและโสรจจะด้วย มิฉะนั้นจะไม่อาจมีความงามอย่างแท้จริงได้^{๒๒}

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผศ. ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผศ. ดร. แม่ชีกฤษณา รักษาโนม , ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ศ. ดร. วชิระ งามจิตรเจริญ , ศาสตราจารย์ , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ศ. ดร. วชิระ งามจิตรเจริญ , ศาสตราจารย์ , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๒} สัมภาษณ์ ศ. ดร. วชิระ งามจิตรเจริญ , ศาสตราจารย์ , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

พระพุทธศาสนาสอนให้เรารักษาศีล ๕ สำหรับคฤหัสถ์ และสอนไม่ให้โกรธ อาฆาตพยาบาท และควร
จะรักษาศีลให้ถึงระดับโลกุตตระ อันจะเป็นสถานะที่เหมาะสมต่อการพัฒนาจิตใจ ที่บรรลुซึ่งมรรค ผล
นิพพาน ดังนั้นถ้าเป็นคฤหัสถ์ การรักษาศีล ๕ ก็เพียงพอต่อการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม^{๒๓}
การรักษาศีล ๕ เพียงพอต่อการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม เพราะถ้าเรารักษาศีล ๕ ได้ครบ
เวลาอยู่กับใครก็ไม่เดือดร้อน ใครเข้าใกล้ก็มีความสุข ถ้ามองในแง่วิทยาศาสตร์ การที่เราเบียดเบียน
ผู้อื่นจะทำให้ความคิดฟุ้งซ่าน เม็ดเลือดแตกกระจาย เลือดลมเสียกระบวนการ ส่งผลให้ผิวพรรณไม่
สวยงาม ดังนั้นการรักษาศีล ๕ จะช่วยให้เราเป็นคนงามทั้งกายและใจ^{๒๔}

การปฏิบัติศีล ๕ เป็นการเพียงพอต่อการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม เพราะเป็น
การรวมทั้งหมดอยู่ในศีลเหล่านั้น แต่ต้องเริ่มจากใจที่มีเจตนาดีไม่เสแสร้ง หรือแกล้งทำ ดูจากศีลข้อที่
๑ ไม่ฆ่าสัตว์ อันนี้ก็เป็นกรมองด้วยความเมตตา จิตใจเราก็จะรู้สึกอ่อนโยน เป็นเหตุให้เกิดเป็นคนตา
สวยได้ ศีลข้อที่ ๒ ไม่ลักทรัพย์ แต่หากเรานำทรัพย์ไปบริจาคให้ผู้อื่น แล้วเขานำไปซื้ออาหาร ได้
รับประทานอาหารอิ่ม ก็เป็นเหตุให้เกิดผิวพรรณเปล่งปลั่งงดงาม ศีลข้อที่ ๓ มีจิตใจดีไม่ยอกสร้าง
ความแตกร้าให้กับครอบครัวอื่น ดังจะเห็นว่าบางคนเป็นคนสวยแต่ไม่ประสบผลสำเร็จในด้านความ
รัก ที่เรียกว่ากำพรวัก เพราะอดีตชาติเที่ยวไปหลอกให้ผู้ชายคนนี้หลงรักที่ คนโน้นหลงรักที่ ชาตินี้
กรรมจึงมาส่งผลทำให้ไม่มีใครรักจริง ต้องเปลี่ยนคู่บ่อยๆ เพื่อชดใช้กรรม ศีลข้อที่ ๔ พุดจามุสา คนที่
ไม่พูดโกหกจะทำให้อวัยวะเกี่ยวกับปากสวยงาม ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุรา เพราะเวลาเมา กิริยา
ของคนเมาจะดูไม่งาม ถึงแม้จะเป็นคนสวยแต่ก็สวยแบบไม่มีเสน่ห์ เป็นความสวยที่ไม่มีมีความหมาย^{๒๕}

การรักษาศีล ๕ เพียงพอต่อการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม ศีล ๕ เป็นศีลพื้นฐาน
ต้องประกอบด้วยศีล ๔ มิติด้วยคือ รักษาศีล จัดระเบียบจัดระเบียบตัวเองในด้านหน้าที่การงาน
จัดการกับทรัพย์สินที่หามาได้อย่างสุจริต และจัดระเบียบกาย วาจาให้เรียบร้อย^{๒๖}

การสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงามควรทำทั้งด้านบวกและด้านลบ คือต้องทำกุศล
กรรมที่ช่วยให้มีรูปร่างหน้าตาดี เช่น การให้ทาน และต้องหลีกเลี่ยงการทำอกุศลกรรม เช่น การทำผิด
ศีล ๕ นอกจากนั้น ต้องอธิษฐานให้ตนเองไม่ยึดติดหลงใหลในความงามจนเกิดกิเลสอันเป็นเหตุให้ทำ

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผศ. ดร. แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม , ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต , ๑๘
ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผศ. ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผศ. ร.ท. ดร. บรรจบ บรรณรุจิ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระศรีคัมภีร์ญาณ , รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ , ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ชั่วและเป็นทุกข์ ต้องขอให้มีความงามเพื่อใช้ในการทำความดี เช่น การมีรูปร่างหน้าตาดีช่วยให้การ สอนธรรมะง่ายขึ้นเพราะดูน่าเชื่อถือและผู้ฟังสนใจจะฟัง ดังคำสอนที่ว่าคนศรัทธาเพราะรูปร่างมา^{๒๗} และควรเริ่มต้นที่การไม่เบียดเบียน โดยยึดหลักศีล ๕ เช่น ไม่เบียดเบียน ร่างกาย และชีวิตผู้อื่น ก็อยู่ในศีลข้อที่ ๑ ไม่เบียดเบียน ทรัพย์ ผู้อื่น อยู่ในศีลข้อที่ ๒ ไม่เบียดเบียน ชีวิตคู่ อยู่ในศีลข้อที่ ๓ ไม่เบียดเบียน โดยการพูดจาใส่ร้าย อยู่ในศีลข้อที่ ๔ ไม่เบียดเบียน ตนเอง โดยเสพ สุราของมีนเมา อยู่ในศีลข้อที่ ๕

ดังนั้นการไม่เบียดเบียนจึงครอบคลุมอยู่ในการรักษาศีล ๕ ได้ทั้งหมด เพราะการรักษาศีล ๕ จะทำให้เราเป็นคนจิตใจงาม เมื่อใจงาม วาจาก็จะงามตามมา และสุดท้ายก็มีบุคคลิกที่งามตามมา ด้วย การทำกาย วาจา และใจให้งาม จึงเป็นการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม^{๒๘} เพราะกุศล กรรมทุกอย่างทำให้งามได้ โดยเริ่มต้นจากการรักษาใจ ในบุญกิริยาวัตถุ ๓ ข้อภาวนาเป็นตัวอย่าง ที่สำคัญที่สุด เพราะสมาธิจะเป็นตัวสำคัญ ที่ทำให้การให้ ทาน และศีล มันคงไปด้วย การกระทำอะไรก็ตามถ้า ก่อนทำ ขณะทำและหลังทำมีเจตนาที่มั่นคง จะทำให้เกิดความงามที่ถาวร เพราะการทำความดีที่ ถาวรได้ ผลที่ได้ก็จะเป็นความงามที่ยั่งยืน^{๒๙} และที่สำคัญควรจะต้องจะมีการนั่งวิปัสสนากรรมฐาน เพราะนั่งวิปัสสนากรรมฐานจะทำให้จิตนิ่ง เกิดปัญญาในการคิดดี ทำดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการ เรียนในระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่นิสิตทุกคนต้องผ่านการนั่ง วิปัสสนากรรมฐาน เป็นเวลา ๔๕ วันจึงจะถือว่าได้เรียนครบหลักสูตร จึงถือได้ว่ามหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ผลิตบุคคลากรในแต่ละรุ่นให้เป็นคนงามทั้งทางกาย วาจา และ ใจ เพื่อ ออกไปปรับใช้สังคม ก่อให้เกิดความงามขึ้นในสังคม^{๓๐}

คำแนะนำในการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม ควรจะทำให้ครบ ๓ ไตร เป็นหลัก คือ

๑. ไตรรัตน์ คือ มีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาให้มั่นคง กราบไหว้บูชา สวดมนตร์ เป็นประจำ จะทำให้เกิดความงามทางด้านจิตใจ

๒. ไตรสิกขา คือ อบรมบ่มนิสัยตนเองอยู่เป็นประจำ ตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา

^{๒๗} สัมภาษณ์ ศ.ดร. วัชร งามจิตรเจริญ , ศาสตราจารย์ , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผศ.ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๙} ผศ.ร.ท.ดร. บรรจบ บรรณรุจิ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผศ.ดร. แม่ชีกฤษณา รักษาโณม , ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

๓. ไตรลักษณ์คือ เป็นคนเข้าใจโลก ไม่ยึดมั่น เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต^{๓๑}

๔.๑.๖ สรุป ทศนะของนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

สรุป ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ทั้ง ๕ รูป/คน ได้แสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผล ประกอบคำอธิบายเกี่ยวกับการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม ดังนี้ พระศรีคัมภีรญาณ ,รศ. ดร. กล่าวว่าการที่เราเกิดมาเป็นคนงามมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างกุศลกรรมในอดีต มีคนถาม พระพุทธเจ้าว่าอะไรทำให้คนเราเกิดมาจึงแตกต่างกัน พระพุทธเจ้าตรัสว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตนเอง มีกรรมเป็นแดนเกิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึงอาศัย กรรมดีและกรรมชั่วจะส่งผลทั้งกายภาพ และจิตภาพ เช่นลักษณะมหาบุรุษ ๓๒ ประการ เกิดจากการบำเพ็ญบารมีมา ๔ อสงไขย แสนกัป บารมี ๑๓ ระดับ ทั้งระดับบารมีธรรมดาและระดับบารมีสูงขึ้นไปคือบารมี อุปบารมี และปรมัตถบารมี เป็นความงามทางด้านร่างกาย ส่วนด้านจิตใจจะเป็นคนมีศรัทธาทางจิตใจสูงได้ อภิญญา ๖ และวิชา ๘ เป็นจิตใจที่ปราศจาก โลภะ โทสะ โมหะ และปราศจากสังโยชน์ ๑๐ ประการ ถือว่าเป็นบุคคลที่มีจิตใจงามสูงสุด เกิดจากการบำเพ็ญคุณงามความดีมาในแต่ละชาติ จึงส่งผลให้เป็นคนงามทั้งทางกายและใจ สอดคล้องกับคำกล่าวของ ศ. ดร. วัชร งามจิตรเจริญ ที่กล่าวว่า การที่บุคคลได้เกิดมาเป็นคนงามจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างกุศลกรรมในอดีตชาติ เพราะพระพุทธศาสนาสอนว่า ผลที่เราได้รับในปัจจุบันชาติหรือชาตินี้มาจากเหตุคือกรรมในอดีตชาติ ความงามหรือความไม่งามของรูปร่างหน้าตาที่เป็นผลประการหนึ่งของกรรมในอดีตชาติ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ร่างกายเป็นกรรมเก่า และแนวคิดฝ่ายอริสรมถือว่า รูปคือร่างกายเป็น “กรรมรูป” คือรูปที่เกิดจากกรรมในอดีต ความงามของรูปคือร่างกายจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างกุศลกรรมในอดีต เพราะความงามเป็นผลของกุศลกรรมนั่นเอง ซึ่งคล้ายกับคำกล่าวของ ผศ. ร.ท. ดร. บรรจบ บรรณรุจิ ที่กล่าวว่า การที่บุคคลใดเกิดมาเป็นคนงามก็เกี่ยวข้องกับการได้สร้างกุศลกรรมมาในอดีตชาติ เพราะพระพุทธศาสนาสอนว่า “ทุกอย่างเกิดจากกรรม” และกรรมจะสัมพันธ์กันใน ๓ ระดับคือ อดีต ปัจจุบัน และผลในอนาคต ดังนั้นกุศลกรรมกับความงามจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกัน และผศ. ดร. แม่ชีกฤษณา รักษาโหม ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การที่เราเกิดมาเป็นคนงามก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างกุศลกรรมในอดีตชาติ เพราะกุศลกรรมในอดีตชาติส่งผลให้เราเกิดมาในชาตินี้ด้วยลักษณะ กิริยาท่าทาง อย่างนี้ การที่คนเราได้เกิดมาเป็นคนสวย รวย เก่ง ก็ด้วยอำนาจของกรรม ๑๒ ได้ส่งผลถึงกุศล และ ผศ. ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน กล่าวว่าการทำดีมันจะสะท้อนออกมา เหมือนการสร้างกุศลกรรมเป็น

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระศรีคัมภีรญาณ ,รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ , ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

การสร้างเหตุ และความงามที่ได้รับเป็นผลสะท้อนออกมา เช่นบางคนชอบปิดทองพระพุทธรูปเพราะเชื่อว่าจะทำให้ตนเองมีพรหมพ่องใสและทุกครั้งที่นั่งถึงสิ่งที่ตนได้กระทำก็จะรู้สึกดีเกิดเป็นความงามทั้งทางกายและทางใจอย่างนี้เป็นต้น

๔.๒ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกุศลกรรมกับความงามตามทัศนะของเชียวชาญ ทางด้านพระพุทธศาสนาเถรวาท

“กุศลกรรม” และ “ความงาม” ทั้ง ๒ คำนี้เป็นองค์ประกอบที่สร้างความสุขในโลกมนุษย์และเป็นสิ่งดีที่มนุษย์แสวงหา หากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใด โลกนี้คงจะขาดความสมบูรณ์ แบบ ไม่น่าอยู่ เพราะกุศลกรรม คือการทำความดี หากเราเลือกที่จะทำแต่สิ่งดีๆ ผลที่ได้รับย่อมเป็นสิ่งดีที่เกิดขึ้นกับตัวเราเองและสังคม ส่วนความงามก็เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาไม่ว่าหญิงหรือชาย เมื่อนำสองสิ่งนี้มารวมอยู่ด้วยกัน การดำเนินชีวิตก็จะเป็นไปอย่างมีความสุข จิตใจผ่องใส เมื่อใจเป็นสุข ความงามย่อมปรากฏออกมาให้เห็นทั้งทางกาย วาจา และใจ การใช้ชีวิตในสังคมก็จะงดงาม เหมาะที่จะดำเนินชีวิตด้วยความพิถีพิถันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสิ่งดีงาม

“ความงาม” ในพระพุทธศาสนา จะเน้นถึงการทำความดี ซึ่งผู้เชียวชาญต่างก็มีความเห็นสอดคล้องด้วย หากมนุษย์ไม่ทำความดีก็ยากที่เราจะอยู่รวมกันอย่างมีความสุขได้ ความดีเป็นสิ่งสากลที่ใครๆก็ทำได้ แต่ถ้าความดีนั้นทำแล้วเกิดเป็นความงามทั้งกาย วาจาและใจ ก็จะเป็นความงดงามที่ปรากฏบนโลกใบนี้

การที่เราจะรู้จักทำความดี (กุศลกรรม) ได้อย่างถูกต้องนั้น ต้องเกิดจากความเชื่อและความศรัทธาในคำสอนของพระศาสดา เพราะหากเราบิดเบือนต่อคำสอนนั้นอาจเกิดความเสียหายแก่ตนเองและผู้อื่นได้ อย่างเช่นคำสอนที่กล่าวว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ซึ่งตามความเป็นจริงก็เป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว แต่ด้วยการขาดความอดทนที่จะรอผลที่จะเกิดตามมา กลับกลายเป็นว่าคำสอนเดิมใช้ไม่ได้ ต้องแก้ไขใหม่ เป็น “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” แล้วยึดถือปฏิบัติกันเรื่อยมาอย่างไม่ย่อเกรง เพราะผลที่ปรากฏให้เห็นในขณะนั้น มันใช่ โดยลืมนึกไปว่านั่นคือผลของกุศลกรรมที่เคยทำไว้ในอดีต แล้วกลับมาส่งผลในเวลาอันสั้น ส่วนผลของกรรมชั่วที่ได้กระทำในขณะนั้นยังไม่ปรากฏออกมาให้เห็น ก็ด่วนสรุปไปว่าสิ่งชั่วที่ตนได้กระทำลงไปนั้น ให้ผลตอบแทนเป็นสิ่งที่ดี ดังที่ได้รับผลในเวลาอัน

ดังนั้นพุทธศาสนิกชนทุกท่านควรน้อมนำคำสั่งของพระศาสดามายึดถือปฏิบัติให้ถูกต้องตามความเป็นจริง เช่นรู้จักทำความดีมากกว่าทำกรรมชั่ว มีความเกรงกลัวและละอายต่อการกระทำ

บาป มีจิตใจเมตตาต่อทุกสรรพสัตว์ รู้จักทำทาน รักษาศีลและเจริญภาวนา เหล่านี้คือการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า กุศลกรรมกับความงามควรจะไปด้วยกันตามครรลองของพระพุทธศาสนา

หลักประเพณีปฏิบัติที่เหมาะสมในการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงามนั้น ผู้มีเชี่ยวชาญ มีความเห็นว่า ศีล ๕ เหมาะสมที่สุดสำหรับการดำเนินชีวิตของฆราวาส เพราะศีล ๕ จะรวมข้อประเพณีปฏิบัติทุกอย่างของการทำกรรมดีไว้ทั้งหมด เช่น

ศีลข้อที่ ๑ ห้ามฆ่าสัตว์ : หากยึดถือปฏิบัติได้ มนุษย์ทั้งโลกก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่ต้องหวาดระแวงว่าคน หรือสัตว์ใดจะมาทำร้าย เพราะเรามีแต่ความเมตตาหิวยื่นให้กัน ทุกคนมีแต่รอยยิ้ม ความปรารถนาดีให้แก่กัน

ศีลข้อที่ ๒ ห้ามลักทรัพย์ ศีลข้อนี้จะช่วยให้เราดำเนินชีวิตอย่าปกติสุข ไม่ต้องกลัวว่าใครจะมาแย่งของ ของเราไป เพราะในใจของทุกคนต่างตระหนักรู้ว่าของ ของใคร ใครก็รัก ก็หวง เราจะไม่ไปหยิบฉวยเอาของใครมาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ การทะเลาะวิวาทก็จะไม่เกิดขึ้น ทุกคนก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ศีลข้อที่ ๓ ห้ามประพฤติดินกาม นั่นก็หมายความว่าเราจะไม่สมสู่กับลูกเมียของผู้อื่นที่มีเจ้าของ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท และฆ่ากันตาย ทุกคนจะอยู่ร่วมกันอย่างการเคารพสิทธิของกันและกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ละเมิดสิทธิ์ของกันและกัน พบเจอกันก็ทักทายกันอย่างเป็นมิตรไมตรี มีความอบอุ่น มีรอยยิ้มให้กัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ศีลข้อที่ ๔ ห้ามพูดเท็จ เพราะการพูดเท็จนำมาซึ่งการหลอกลวงก่อให้เกิดความเสียหายและความวุ่นวายในสังคม ก่อให้เกิดการทำลายคุณค่าของตนเอง ไร้ศักดิ์ศรี เมื่อขาดการเคารพตนเอง ย่อมก่อให้เกิดการกระทำชั่วอย่างอื่นได้ง่าย สังคมก็จะเกิดความสับสนวุ่นวายอยู่อย่างไม่มีความสุข

ศีลข้อที่ ๕ ห้ามดื่มสุรา การผิดศีลข้อนี้ก่อให้เกิดการกระทำชั่วได้ทุกอย่าง เริ่มตั้งแต่ ศีลข้อที่ ๑สามารถฆ่าคนและสัตว์ทุกชนิดได้ เพราะดื่มสุราเกิดการยังคิด ศีลข้อที่ ๒ เมื่อขาดเงินเพื่อจะนำมาซื้อสุราก็จะไปลักทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์ของใครก็จะขโมยได้ ศีลข้อที่ ๓ เมื่อดื่มสุราแล้วเมา ขาดสติไม่ว่าลูกใครเมียใคร ก็สมสู่ได้อย่างขาดความละอายแกล้ง เกิดการทะเลาะวิวาทถึงขั้นฆ่ากันตายได้ ศีลข้อที่ ๔ เมื่ออยากดื่มสุรา แต่เงินหมดก็สามารถโกหกหลอกลวงผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินแล้วนำไปซื้อสุรามาดื่มได้

สรุปว่าศีล ๕ เป็นข้อควรยึดถือปฏิบัติอย่างเป็นกิจวัตรโดยเคร่งครัดสำหรับพุทธศาสนิกชนทุกท่าน เพราะศีล ๕ เป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่จะต่อยอดให้ทำกรรมดีขั้นสูงต่อไปจนถึงการเข้าสู่ถึงพระนิพพานได้

ความสัมพันธ์ระหว่างกุศลกรรมกับความงามตามทัศนะของเชียวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาเถรวาท นั้นมองว่ากุศลกรรมกับความงามมีความเกี่ยวข้องกัน ดังคำสอนที่ว่า “ใครทำกรรมอย่างใดมา ย่อมรับผลแห่งกรรมนั้น” เช่นผู้ที่มีรูปร่าง หน้าตาที่สวยงามในปัจจุบัน สันนิษฐานได้ว่าในอดีตชาติได้จัดถวายสิ่งของ ข้าวและอาหารหวานคาว ให้แก่พระสงฆ์ได้อย่างประณีต และบรรจงอย่างสวยงาม เกิดมาชาตินี้จึงได้งดงาม หากไม่เช่นนั้นทุกคนก็คงจะเกิดมามีหน้าตาสวยเหมือนกันหมด แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ จะมีคนสวยให้เป็นแบบอย่างที่ว่า รูปร่าง หน้าตาที่สวยงามต้องเป็นแบบนี้ เป็นจำนวนน้อยนิด และทุกคนก็อยากสวยแบบนี้ จึงเกิดมีแบบอย่างของความสวยงามไว้ให้ลอกเลียนแบบ นั่นก็แสดงว่ากุศลกรรมกับความงามมีความสัมพันธ์กัน คนสวยเพราะได้สร้างกุศลกรรมไว้ดีจึงเกิดเป็นความงามปรากฏขึ้นแก่ตน และทุกคนมิได้สวยเหมือนกันหมด ดังนี้ เป็นต้น

การรักษาศีล ๕ กับความงาม จึงเป็นสิ่งที่คู่ควรกันเพราะศีล ๕ เริ่มต้นที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่นเท่านั้นก็แสดงถึงการมีจิตใจที่งดงาม ใจงาม วาจาที่เปล่งออกมาถึงงดงาม ส่งผลต่อเลือดลมในร่างกายไหลเวียนดี ผิวพรรณจึงงดงาม ถ้าพิจารณา ศีล ๕ ข้อก็จะพบว่าทุกอย่างเริ่มต้นที่ใจงาม คือคิดดี แล้วก็ทำดี ผลจึงออกมาดี ความงามย่อมปรากฏให้เห็น ดังนั้นจึงสรุปว่ากุศลกรรมกับความงามมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นอน

จากบทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาจำนวน ๕ รูป/คน มีความเห็นสอดคล้องกันว่ากุศลกรรมกับความงามมีความสัมพันธ์กัน ดังเช่น “ความงาม^{๓๒}ทางกายคือการมีรูปร่างหน้าตาเป็นที่น่าพอใจแก่ผู้พบเห็นซึ่งพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นผลของกุศลกรรม” ความงามต้องเริ่มจากการคิดดี พุทธดี และทำดี เพราะการคิดดี^{๓๓}จะนำไปสู่การพุทธดี และทำดี ซึ่งมันจะส่งผลสะท้อนออกมาเป็นความงามทางร่างกาย และการทำบุญเกี่ยวข้องอย่างไรกับความงามทั้งทางกายและทางใจ โดยชี้ให้เห็นว่า สามารถเห็นผลได้ตั้งแต่ในปัจจุบัน เพราะเพียงทำให้เกิดความงามทางใจ ความงามทางกายก็จะเกิดตามมาด้วยเพราะผลของทานทำให้ได้ “วรรณะ” คือผิวพรรณดี ร่างกายแข็งแรง เมตตากรุณาทำให้หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสชวนมอง ผลของกุศลกรรมเหล่านี้จะช่วยให้อัปพรำหน้าตาดี

^{๓๒} สัมภาษณ์ ศ.ดร. วชิระ งามจิตระเจริญ , ศาสตราจารย์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผศ. ร.ท. ดร. บรรจบ บรรณรุจิ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ความงาม^{๓๔} ของรูปคือร่างกายจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างกุศลกรรมในอดีต เพราะความงามเป็นผลของกุศลกรรม

การที่บุคคลใดเกิดมาเป็นคนงามก็เกี่ยวข้องกับการได้สร้างกุศลกรรมมาในอดีตชาติ เพราะพระพุทธศาสนาสอนว่า “ทุกอย่างเกิดจากกรรม”^{๓๕} และกรรมจะสัมพันธ์กันใน ๓ ระดับคือ อดีต ปัจจุบัน และผลในอนาคต ดังนั้นกุศลกรรมกับความงามจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกัน การสร้างกุศลกรรมเป็นการสร้างเหตุ และความงามที่ได้รับเป็นผลสะท้อนออกมา เช่นบางคนชอบปิดทองพระพุทธรูปเพราะเชื่อว่าจะทำให้ตนเองผิวพรรณผ่องใสและทุกครั้งทีนึกถึงสิ่งที่ตนได้กระทำก็จะรู้สึกดี เกิดเป็นความงามทั้งทางกายและทางใจ ดังเรื่องในวิมานวัตถุที่กล่าวถึงการที่ตนได้ทำบุญด้วยสิ่งนั้น สิ่งนี้ ขณะที่ เป็นมนุษย์ แล้วส่งผลให้ตนได้รับความงามอย่างโน้น อย่างนี้ ซึ่งสอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “เมื่อให้สิ่งเลิศ ก็จะได้รับสิ่งที่เลิศ”^{๓๖} กลับคืนมา กุศลกรรม^{๓๗} แปลว่าความงาม ความดี เมื่อจิตใจ งามก็จะส่งผลให้กายงาม เพราะฉะนั้นอยากสวยจึงต้องสร้างกุศลกรรม การรักษาศีล ๕^{๓๘} เพียงพอต่อการสร้างกุศลกรรมเพื่อให้เกิดความงาม เพราะถ้าเรารักษาศีล ๕ ได้ครบ เวลาอยู่กับใครก็ไม่เดือดร้อน ใครเข้าใกล้ก็มีความสุข

คำว่า “มีความถึงพร้อมด้วยความงามเป็นลักษณะ” ก็คือ เมื่อมนุษย์เข้าใจกฎของธรรมชาติ หน้าที่ของธรรมชาติ ผลของธรรมชาติ เป็นต้น ก็จะทำให้เข้าใจการใช้ชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้อย่างปกติสุข เพราะความเข้าใจกฎความจริงดังกล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนี้ก่อให้เกิดความเข้าใจในระดับทวิภูฏี^{๓๙} และระดับญาณ^{๔๐} ตามมา ส่งผลให้เกิดความงาม ๓ อย่างคือ งามทางกาย งามทางวาจา

^{๓๔} สัมภาษณ์ ศ. ดร. วัชร งามจิตระเจริญ , ศาสตราจารย์ , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผศ. ร.ท. ดร. บรรจบ บรรณรุจิ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผศ. ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผศ. ดร. แมชีกฤษณา รักษาโฉม , ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต , ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผศ. ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๙} ระดับทวิภูฏี คือ การเข้าใจความเป็นจริงตามทฤษฎีที่สามารถศึกษาให้เข้าใจและมองเห็นได้จากประสบการณ์โดยตรงในชีวิตประจำวันที่เป็นความปกติของชีวิต ด้วยการพิจารณาความเป็นไปต่าง ๆ รอบตัวอย่างที่ใกล้ชิดที่สุด คือ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของมนุษย์เริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย มีความเปลี่ยนแปลงมากมายที่ปรากฏเป็นประจักษ์แก่มนุษย์อยู่ตลอดเวลา การเห็นและเข้าใจในระดับนี้เป็นเพียงผิวเผินยังไม่สามารถทำให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ ไม่สามารถทำให้เกิดความเบื่อหน่ายคลายความกำหนัดยินดีในสิ่งต่าง ๆ ได้ ผู้ที่มีความเห็นอนิจตาในระดับนี้แม้จะรู้และเข้าใจดีว่า สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง มีความแปรเปลี่ยนไปเป็นก็ตาม แต่เป็นสิ่งที่อยู่ในความครอบครองแปรเปลี่ยนไปจริง ไม่สามารถยึดมั่นรับสภาพนั้นได้ ยังมีความเสียใจเสียตาย และมีความ

และงามทางด้านจิตใจ ซึ่งภาษาธรรมเราเรียกว่า “งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลางและงามในที่สุด” เพราะงามในเบื้องต้นนั้นก็คือ ความงามอันเกิดจากการรักษาศีล งามในท่ามกลางก็คือการตั้งตนไว้ชอบด้วยความเข้าใจชีวิตในระดับทฤษฎี ส่วนความงามในที่สุดก็คือ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งด้วยญาณปัญญา

ดังกล่าวนี้นี้จึงเป็นเหตุทำให้เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต ซึ่งก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเองและสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า การเข้าใจและการเห็นความเป็นจริงแห่งความไม่เที่ยงของชีวิตก่อให้เกิดผลดีคือ (๑) ไม่ยึดติดในสิ่งใด เพราะรู้และเข้าใจว่าสรรพสิ่งเป็นเพียงปรากฏการณ์ชั่วคราวมีการเกิดขึ้นชั่วคราว ดำรงอยู่ชั่วคราว และแตกสลายในที่สุด (๒) สามารถยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงปรับตัวอยู่กับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างสงบสุข สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางความสับสนวุ่นวายที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง (๓) ไม่โลภในสิ่งใด ๆ มีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง เพราะรู้อย่างลึกซึ้งว่า สรรพสิ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลง ไม่จีรังยั่งยืน และสิ่งที่จะช่วยประคับประคองการเปลี่ยนแปลงนี้เพื่อให้เราดำรงตนได้อย่างมีความสุขก็คือการสร้างกุศลกรรม เพราะเป็นการทำกรรมดี สิ่งที่ดีก็ควรอยู่คู่กับคนดี เมื่อเป็นคนดี ตนเองและสังคมก็จะงดงาม โลกใบนี้ก็จะน่าอยู่ เพื่อให้เราทุกคนได้เร่งสะสมบุญ สร้างบารมีกันมากๆ ความงามที่ปรากฏออกมาจาก กาย วาจา และใจจึงเป็นผลจากการสร้างกุศลกรรมนั่นเอง

๔.๓ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรักษาศีล ๕ กับความงาม

ศีล ๕ เป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ อันเป็นหลักพื้นฐานของชาวพุทธที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อควบคุมความประพฤติของตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข เพราะเมื่อบุคคลรักษาศีล ๕ ย่อมสามารถควบคุมกาย วาจา ให้สงบเรียบร้อย เว้นจากการประพฤติก่อให้เกิดความงามปรากฏขึ้นแก่ตน ดังในสรณังคชาดกกล่าวถึงศีลไว้ดังนี้ “บุคคลใดในโลกนี้ สำรวมกาย วาจา ใจ ไม่ทำ

ทุกข้อ, จาก ดร. พระมหาทวี มหาปัญญา (ละลง), ผศ., **ความจริงของชีวิต**, (กรุงเทพฯ : หจก. ภาพพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๓๕-๓๖

“ระดับญาณ คือ เป็นความรู้ความเข้าใจที่พ้นไปจากความรู้ความเข้าใจที่เป็นเพียงทฤษฎีแต่เป็นความรู้ความเข้าใจที่มาจากการเจริญวิปัสสนาหรือจากการปฏิบัติตามวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงสอนเป็นการเห็นด้วยดวงตาภายในเป็นความรู้เชิงประจักษ์ที่เกิดจากการปฏิบัติด้วยตนเอง และประจักษ์แก่ตนภายในอย่างชัดเจน, อ้างในดร. พระมหาทวี มหาปัญญา (ละลง), ผศ. **ความจริงของชีวิต**, หน้า ๓๖.

บาปกรรมอะไร ไม่พูดเลาะแหละ เพราะเหตุแห่งตน บัณฑิตเรียกคนเช่นนั้นว่า ผู้มีศีล”^{๔๑} และใน คัมภีร์วิสุทธิมรรค ได้แสดงเกี่ยวกับศีลไว้ ดังนี้ “ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้น ของบุคคลผู้งดเว้นจาก ปาณาติบาตเป็นต้นของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตรปฏิบัติอยู่ก็ดี ชื่อว่าศีล”^{๔๒} เพราะเจตนารมณ์แห่งศีล ๕ ย่อมเป็นหลักพื้นฐานในการควบคุมกาย วาจา อันจะส่งผลดีต่อตนเอง และสังคม การรักษาศีลอาจเริ่มจากตนเองก็ได้ เพียงแต่ผู้รักษาศีลต้องมีความตั้งใจงดเว้นจากการกระทำอันมิชอบ เพื่อให้ผู้รักษาศีล ๕ สามารถประพฤติตนอยู่ภายในกรอบของศีล ๕ จนกระทั่งสามารถรักษาศีล ๕ ได้มั่นคง จึงควรนำหลักธรรมอื่น มาสนับสนุนเพื่อให้การรักษาศีล ๕ เกิดความสมบูรณ์ ซึ่งหลักธรรมที่เป็นรากฐานในการรักษาศีล ๕ คือ หิริโอตตปเป และหลักธรรมที่สนับสนุนการรักษาศีล ๕ คือ ขันติกับโสรัจจะ

ขันติจะช่วยประคับประคองมิให้การรักษาศีล ๕ ต้องมัวหมองแล้ว ขันติสามารถสนับสนุนให้บุคคลบรรลุถึงเป้าหมายและทางแห่งกุศลอันเป็นเหตุให้ละบาปอกุศลได้ ดังความหมายของขันติตาม พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ว่า “ความอดทน คือ ทนลำบาก ทนตรากตรำ ทนเจ็บใจ ความหนักเอาเบาสู้ เพื่อบรรลุจุดหมายที่พึงงาม”^{๔๓} นอกจากนี้ ผู้ประพจน์ขันตินับว่าเป็นผู้บำเพ็ญตบะ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ความอดทน คือ ความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง”^{๔๔} ส่วนหิริโอตตปเปนั้น เรียก รวมกันว่า ความละอายและความเกรงกลัวต่อบาป ถือว่าเป็นธรรมะสำคัญ ต่อการใช้ชีวิต อยู่ร่วมกัน ของคนในสังคมนี้นี้มาก เพราะบุคคลที่ไม่ละอายแก่ใจต่อการกระทำผิด ไม่เกรงกลัวต่อผล ของการกระทำผิดแล้วนั้น บุคคลนั้น สามารถทำสิ่งเลวร้ายได้ทุกชนิด สามารถสร้างความเดือดร้อน ความเสียหาย ให้แก่ตนเอง และผู้คนในสังคมได้ไม่หยุดหย่อน เพราะเหตุนี้ โลกนี้ สังคมนี้นี้ ต้องการธรรมะสองข้อนี้ ปกป้องคุ้มครอง เรียกได้ว่า เป็นธรรมะโลกบาล หรือ ธรรมะที่คุ้มครองโลก

จากความหมายของขันติโสรัจจะพิจารณาได้ว่า ทั้งการรักษาศีลในแง่การละเว้นและการ ประพฤติธรรมล้วนต้องประกอบด้วยความอดทนเพื่อต่อสู้กับกิเลส อันจะนำสู่จุดหมาย ที่ชอบธรรม ต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ล่วงละเมิดศีลมากระทบ บุคคลสามารถนำขันติ มาสกัดกั้นการล่วง ละเมิดศีล ๕ ด้วยการอดใจ หยุดใจที่ใคร่จะทำการล่วงละเมิดเพื่อเว้นจากการกระทำอันจะส่งผลให้

^{๔๑} ขุ.ชา.ทุก. (ไทย) ๒๗/๗๖/๖๐๗.

^{๔๒} พระพุทธโสมณะ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธนาพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๙.

^{๔๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๒.

^{๔๔} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๙๐/๕๐.

ล่องละเมียดบุคคลอื่น และรักษาความปกติทางกาย ทางวาจาให้บริบูรณ์ ด้วยอาการแห่งโสรัจจะ จึงไม่เสียความหมายของคำว่า ศิลที่หมายถึงภาวะปกติ

หิริ หรือ ความละอายแก่ใจในการทำบาป หากหิริเกิดขึ้น แล้วเราสามารถหยุดตัวเองไม่ให้ ความชั่วชนะใจ เพราะมีความละอายที่จะคิด จะพูด หรือจะกระทำ คนในสมัยโบราณอบรมเลี้ยงดู ลูกหลานให้เกรงกลัวต่อบาป ด้วยการเล่าถึงนรก ยมบาล และการลงทัณฑ์ในเวจีขุมต่างๆ ทำให้คน เกรงกลัว ซึ่งไม่ใช่เรื่องเสียหาย หรือมลาย หากเรื่องเล่าเหล่านี้ สามารถคุ้มครองสังคม ให้อยู่ร่มเย็น เป็นสุขได้

โอตตัปปะ หรือ ความเกรงกลัวต่อบาป หากคนกลัวแต่กฎหมาย ไม่กลัวกฎแห่งกรรม สังคม นี้จะมีแต่คนหากินกับ การหาช่องโหว่ของกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม สังคม ควรมีส่วนรับผิดชอบในเรื่องนี้ คือคนในสังคมควรยกย่องผู้กระทำดี มีศีลธรรม และตำหนิผู้ประพฤติ ชั่ว ไม่ใช่ยกย่องผู้มีเงิน มีอำนาจ โดยไม่สนใจที่มาของเงิน และอำนาจเหล่านั้น ซึ่งหากสังคมให้อยอมรับ ผู้มีศีลธรรม เป็นสำคัญ สังคมนั้นก็จะงดงามน่าอยู่ บุคคลผู้มีหิริโอตตัปปะ ย่อมเป็นที่รัก เป็นที่พอใจ เป็นที่เคารพ และเป็นที่ยกย่องของเพื่อนพรหมจารีทั้งหลาย^{๔๕}

ดังนั้นขันติ นับเป็นคุณธรรมสำคัญที่จะเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้สามารถประพฤติดน ภายในกรอบแห่งศีล ๕ ได้สมบูรณ์ ไม่ให้อำนาจบันดาลโทสะล่องละเมียดศีล เพราะผู้มีขันติย่อม สามารถอดทนต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่มากระทบ ทั้งทางกายและทางวาจา ประคับประคอง มิให้ประพฤติ ล่องละเมียดศีล และมีความสำรวมทั้งภายนอกและภายในอันจะช่วยสนับสนุนให้ การรักษาศีล ๕ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งหิริโอตตัปปะ ซึ่งจะทำหน้าที่สกัดกั้นการล่องละเมียดศีล ๕ ด้วยหน้าที่ที่แตกต่างกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน แต่เพื่อความสงบเรียบร้อยสมบูรณ์สมดังนิยาม ของศีล ย่อมอาศัยขันติโสรัจจะ ในการอดทนอดกลั้นไม่แสดงกิริยาที่ไม่เรียบร้อยทางกาย ทางวาจา ขันติจึงนับเป็นหลักธรรมสำคัญในการทำหน้าที่สกัดกั้น การล่องละเมียดศีล ๕ ส่งผลให้ผู้ยึดถือปฏิบัติ เกิดความงามปรากฏทั้งกาย วาจา และใจ เพราะการนำหลักศีลไปประพฤติปฏิบัติ โดยประกอบด้วย ธรรมหลายๆ อย่าง โดยอาศัยจิตใจเป็นที่ตั้ง ให้ความประพฤติชอบทางกาย วาจา มีความสงบ เรียบร้อยมากยิ่งขึ้น คือ (๑) มีเจตนาตั้งใจไว้ (๒) มีเจตสิก คือ ความงดเว้น (๓) มีความสำวรด้วยสติ (๔) มีความไม่ก้าวล่วงกิเลสอย่างหยาบทางกายวาจา จึงเป็นศีลประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ มีความ

^{๔๕} อก.สตตก.(ไทย)๒๓/๑/๒.

สำรวมระวัง ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบสันติ ดำเนินชีวิตถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา และดับทุกข์ได้ในที่สุด

ในอรรถกถา คัมภีร์ปรมัตถทีปนี^{๔๖} ได้กล่าวถึงผลอานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีล ๕

ดังนี้

อานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีลข้อ ๑. (เจตนางดเว้นจาก ปาณาติบาต)

๑. เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยอวัยวะใหญ่่น้อย	: องคปจฺจกสมนนาคตา
๒. ความถึงพร้อมด้วยส่วนสูงและส่วนกว้าง	: อาโรหปริณาทสมปตฺติ
๓. ความถึงพร้อมด้วยเขว้ไวไหวพริบ	: ชวนสมปตฺติ
๔. ความเป็นผู้มีเท้าตั้งอยู่เหมาะสม	: สุปติญฺฐิตปาทตา
๕. ความสวยงาม	: จารุตา
๖. ความเป็นผู้อ่อนโยน	: มุทุตา
๗. มีความสะอาด	: สุจิตา
๘. มีความกล้าหาญ	: สุรตา
๙. ความเป็นผู้มีกำลังมาก	: มหาพลตา
๑๐. ความเป็นผู้มีถ้อยคำสละสลวย	: วิสญฺฐวจนตา
๑๑. เป็นผู้น่ารัก น่าพอใจ ของสัตว์ทั้งหลาย	: สัตตานํ ปิยมนาปตา
๑๒. ความเป็นผู้มีบริษัทไม่แตกแยกกัน	: อภิขุขปริสตา
๑๓. ความเป็นผู้ไม่สะดุ้งหวาดเสียว	: อณมริตา
๑๔. ความเป็นผู้อันใคร่จำจัดได้ยาก	: ทุปฺปธึสียตา
๑๕. ความเป็นผู้ไม่ตายด้วยการปองร้ายของผู้อื่น	: ปรุปกฺกเมน อมรณตา
๑๖. ความเป็นผู้มีบริวารมาก	: มหาปริวารตา
๑๗. ความเป็นผู้มีผิวดังทอง	: สุวณฺณตา
๑๘. ความเป็นผู้มีทรวดทรงงาม	: สุสณฺฐานตา
๑๙. ความเป็นผู้มีอาพาธน้อย	: อปฺปาพาธตา
๒๐. ความเป็นผู้ไม่เศร้าโศก	: อโศกตา
๒๑. ความเป็นผู้ไม่พลัดพรากจากของรักของชอบใจ	: ปิยมนาเปหิ อวิปฺโยคตา

^{๔๖} พุ.อิติ.อ. (ไทย) ๑/๔/๔๕๖-๔๕๗.

๒๒.ความเป็นผู้มีอายุยืน : ทัชฌายดา

อานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีลข้อ ๒. (เจตนางตเว็นจาก อทินนาทาน)

๑. ความเป็นผู้มีทรัพย์ : มหาธนธรรตดา
๒. ความเป็นผู้มีโภคะอนกอนันต์ : อนนตโภคตา
๓. ความเป็นผู้มีโภคะย่งยืน : ธิโรภคตา
๔. การได้โภคะทรัพย์ตามที่ต้องการอย่างฉับพลัน : อิจฉิตานํ โภคา ขิปปปฏิลาโ
๕. การมีโภคะไม่ทั่วไปกับพระราชา : ราชาที่หิ อสาธารณโภคตา
๖. ความเป็นหัวหน้าในที่นั้นๆ : ตตถ ตตถ เชฏฐภภาโว
๗. ความเป็นผู้ไม่รู้จักคำว่าไม่มี : นตถิภาวสส อชานนตา
๘. มีความเป็นอยู่อย่างสบาย : สุขวิหารตา

อานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีลข้อ ๓. (เจตนางตเว็นจาก กาเมสุมิฉฉาจาร)

๑. ความเป็นผู้ปราศจากข้าศึก : วิกตปจจตถิกตา
๒. ความเป็นที่รักเป็นที่พอใจของสรรพสัตว์ : สพพสตตานํ ปิยมนาปตา
๓. ความเป็นผู้มีปกติได้ของต่างๆ เช่น ข้าว น้ำ ผ้า และวัตถุเครื่องปกปิด : อนนปานวตถฉฉาหนาที่นํ ลาภิตา
๔. การนอนหลับสบาย : สุขสุปนตา
๕. การตื่นขึ้นมาสบาย : สุขปฏิพุขณนตา
๖. การพ้นจากภัยในอบาย : อปายภยวิโมกโข
๗. ความไม่ควรแก่การเกิดเป็นหญิงเป็นกะเทย : อิตถิภาวนปุสภภาวานํ อภพพตา
๘. ความเป็นผู้ไม่โกรธ : อกโกธนตา
๙. ความเป็นผู้มีปกติทำจริง : สจจการิตา
๑๐. ความเป็นผู้ไม่เก้อเขิน : อมงกุฏตดา
๑๑. ความเป็นผู้มีสุขด้วยการรับเชิญ : อารานนสุขตา
๑๒. ความเป็นผู้มีอินทรีย์บริบูรณ์ : ปริปุณณินทริยตา
๑๓. ความเป็นผู้ปราศจากความระแวง : นิราสงกตา
๑๔. ความเป็นผู้มีสุขน้อย : อปโปสกุฏกตา
๑๕. ความเป็นผู้อยู่อย่างเป็นสุข : สุขวิหารตา

๑๖. ความเป็นผู้ไม่มีภัยจากที่ไหนๆ : อุกุโธภยตา
 ๑๗. ความเป็นผู้ไม่มีการพลัดพรากจากของรัก : ปิยวิปโยคภาโว

อานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีลข้อ ๔. (เจตนางดเว้นจาก มุสาวาท)

๑. ความเป็นผู้มีอินทรีย์ผ่องใส : วิปสนนินทริยตา
 ๒. ความเป็นผู้มีปากดีพูดด้วยคำสละสลวย : วิสญฐมธรรมาภินิชา
 ๓. ความเป็นผู้มีฟันเรียบเสมอทั้งขาว ทั้งสะอาด : สมสิตสุทนต์ตา
 ๔. ความเป็นผู้ไม่อ้วนจนเกินไป : นาติถูลตา
 ๕. ความเป็นผู้ไม่ผอมจนเกินไป : นาติกีสตา
 ๖. ความเป็นผู้ไม่ต่ำเกินไป : นาติรสสตา
 ๗. ความเป็นผู้ไม่สูงเกินไป : นาติทีฆตา
 ๘. ความเป็นผู้มีสัมผัสเป็นสุข : สุขสมผัสสตา
 ๙. ความเป็นผู้มีกลิ่นปากหอมเหมือนดอกอูบล : อุบลคนธมุขตา
 ๑๐. ความเป็นผู้มีบริษัทเชื้อฟุ้งตั้งอยู่ในโอวาท : สุตสุสกปปริสตา
 ๑๑. ความเป็นผู้มีวาจาเชื่อถือได้ : อาเทยยวจนตา
 ๑๒. ความเป็นผู้มีกลิ่น อ่อน แดงและ
 บางเหมือนกลีบดอกอูบล : กมลทลสทิสมทุโลहितนยชีวหตา
 ๑๓. ความเป็นผู้ไม่หตุ : อลีนตา
 ๑๔. ความเป็นผู้ไม่ฟุ้งซ่าน : อนทุตตตา

อานิสงส์จากการปฏิบัติตามศีลข้อ ๕. (เจตนางดเว้นจาก สุราเมรยมัชชช)

๑. ความเป็นผู้ไม่ประมาทในกิจและ
 ภารกิจ ทั้งที่เป็นอดีตและปัจจุบัน : อตัตตานาคตปจจุปนเนสุ
 ๒. ความเป็นผู้มีปัญญา ในกิจการควรทำที่เกิดขึ้น : ปฏิภาณวตตา
 ๓. ความเป็นผู้มีสติปรากฏอยู่ทุกเมื่อ : สทา อุปฐฐิตสตีตา
 ๔. ความเป็นผู้มีปัญญา เกิดขึ้นทุก-
 สถาน ในเมื่อมีกิจและภารกิจเกิดขึ้น : อุปนเนสุ กิจจกรณียะสุ
 สพพญฐานุตตติปฏิภาณวตตา
 ๕. ความเป็นผู้ไม่เกียจคร้าน : อนลสตา
 ๖. ความเป็นผู้ไม่โง่เขลา : อชพตา

๗. ความเป็นผู้ไม่บ้าใบ้	: อมฤตดา
๘. ความเป็นผู้ไม่หวาดสะอื้น	: อจณมฤตา
๙. ความเป็นผู้ไม่มีการแข่งดี	: อसारมฤตา
๑๐. ความเป็นผู้ไม่มีความริษยา	: อนิสสุกิตา
๑๑. ความเป็นผู้ไม่ตระหนี่	: อมจณริตา
๑๒. ความเป็นผู้มีปกติกล่าวคำสัตย์	: สจจวาทิตา
๑๓. ความเป็นผู้มีปกติไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ	: อปิสุณ อผรุส อสมณุปลาปวาทิตา
๑๔. ความเป็นคนกตัญญู	: กตณฺญตา
๑๕. ความเป็นคนกตเวที	: กตเวทีตา
๑๖. ความเป็นผู้มีโภคะ	: โภควนฺตตา
๑๗. ความเป็นผู้มีศีล	: สีลนฺตตา
๑๘. ความเป็นผู้ซื่อตรง	: อุชฺชุตตา
๑๙. ความเป็นผู้ไม่โกรธ	: อกุโธชนตา
๒๐. ความเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยhiriและโอตตปปะ	: หิริโรตตปฺปสสมฺปนฺนตา
๒๑. ความเป็นผู้มีความเห็นตรง	: อุชฺฐิภูมิตา
๒๒. ความเป็นผู้มีใจใหญ่	: มหตฺตตา
๒๓. ความเป็นผู้ฉลาด	: ปณฺทิตตา
๒๔. ความเป็นผู้ฉลาดในสิ่งที่ประโยชน์ และสิ่งมิใช่ประโยชน์	: อตถานตฺถกฺกุสลตา

เพียงตั้งใจรักษาศีลแต่ข้อเดียว ยังได้รับอานิสงส์มาก ถ้าตั้งใจรักษาทั้ง ๕ ข้อ จะมีอานิสงส์อย่างมาก ดังมีเรื่องเล่าถึงอานิสงส์ของศีล ๕ ไว้ในพระคัมภีร์ต่างๆ มากมาย ขอนำมาเล่าแต่บางเรื่องพอเป็นอุทาหรณ์ ดังต่อไปนี้

ในคัมภีร์ วิมานวัตถุ^{๔๗} มีเรื่องเล่าถึงผู้รักษาศีล ๕ ไปเกิดในสวรรค์เทวโลก ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑ เรื่องสตรีผู้รักษาศีล ๕ ในครั้งพุทธกาล มีอุบาสิกคนหนึ่งในพระนครสาวัตถี มีความรักดีซื่อสัตย์ต่อสามี มีศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย รักษาศีล ๕ โดยบริสุทธิ์ และถวายทาน

^{๔๗} พุ.วิ.(ไทย) ๒๖/๑๗-๑๘, ๑๐๔-๑๐๕.

ตามสมควรแก่ทรัพย์สมบัติ ครั้นตายลงก็ไปบังเกิดในภพสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ท่านมหาโมคคัลลานะเถระ พระอัครมหาสาวกผู้มีฤทธิ์ ได้จาริกสอบถามไปในเทวโลก เช่นเคยปฏิบัติมาและท่านได้ไปยังวิมานนั้น เทพธิดาเจ้าของวิมานก็ออกมาถวายนมัสการพระเถระจึงไต่ถาม ท่านทำบุญอะไรไว้ ท่านจึงมี อานุภาพรุ่งเรืองอย่างนี้ และด้วยบุญอะไร ผิพรรณของท่านจึงสว่างไสวไปทั่วทุกทิศ เมื่อท่านพระโมคคัลลานะเถระถามแล้ว เทพธิดานั้นก็ดีใจที่มีผู้ถาม จึงพยากรณ์ปัญหาถวายว่าเมื่อดิฉันเป็นมนุษย์อยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย ดิฉันเป็นอุบาสิกาของพระบรมศาสดาผู้มีจักขุ ดิฉันงดเว้นจากปาณาติบาต เว้นขาดจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ในโลก ไม่ดื่มน้ำเมา อีกทั้งไม่พูดเท็จ ยินดีอยู่ด้วยสามีของตน เป็นผู้มั่งใจเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ได้ถวายทานคือ ข้าวและน้ำ อย่างไพบุลย์ ด้วยความเคารพ

อีกตัวอย่างหนึ่ง เป็นเรื่องของบุรุษผู้รักษาศีล ๕ เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวัน ใกล้พระนครราชคฤห์ สมัยนั้น ในพระนครราชคฤห์ มีอุบาสกผู้หนึ่งเป็นคนมีศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ตั้งอยู่ในศีล ๕ และสมาทานอุโบสถศีลในวันอุโบสถ ก่อนอาหารเช้าก็ถวายทานแก่พระภิกษุทั้งหลายตามสมควรแก่สมบัติของตน ครั้งรับประทานอาหารแล้ว ก็นุ่งผ้าที่สะอาด ห่มผ้าสะอาด ตกตอนบ่าย ก็ให้คนรับใช้ถือพานะ ๘ อย่าง ตามไปยังพระวิหาร แล้วถวายพานะแด่พระภิกษุสงฆ์ แล้วเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าและฟังธรรม อุบาสกนั้นสร้างสมสุจริตทางทานและศีลเป็นอันมากดังกล่าวนานี้ ด้วยความเคารพ ครั้นจุติจากโลกนี้ ก็ขึ้นไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยบุญญาภพของอุบาสกนั้น มีช้างทิพย์ขนาดใหญ่ ผีอกผ่องทั่วทั้งตัว เกิดขึ้นเป็นพาหนะ เทวบุตรก็ขึ้นขี่ช้างนั้น ห้อมล้อมด้วยบริวารเป็นอันมาก ไปเที่ยวเล่นอุทยานเป็นครั้งเป็นคราว ด้วยทิพยานุภาพอันยิ่งใหญ่ ครั้นกาลวันหนึ่ง ณ ราตรีกาลเที่ยงคืน เมื่อรำลึกได้ด้วยความกตัญญูมาดึกเดือน เทวบุตรนั้นจึงขึ้นขี่ช้าง พร้อมด้วยบริวารหมู่ใหญ่ แล้วลงจากเทวโลกเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ท่านพระวงศ์สะเถระ ยืนเฝ้าอยู่ใกล้ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้กราบทูลขออนุญาตพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วถามเทวบุตรนั้นว่า “ท่านขี่ช้างตัวใหญ่ เป็นช้างชั้นเยี่ยมยอด ผีอกทั้งตัว มีหมูนารีห้อมล้อม ออกจากวนอุทยานมีรัศมีส่องสว่างไปทั่วทุกทิศประดุจดวงดาวประกายพริ้ว ผิพรรณของท่านสดใสเช่นนี้ ท่านเป็นมนุษย์ ท่านได้ทำบุญอะไรไว้ ท่านจึงมีอานุภาพรุ่งเรืองอย่างนี้และด้วยบุญอะไร ผิพรรณของท่านจึงสว่างไสวไปทั่วทุกทิศ เทวบุตรนั้นจึงพยากรณ์ปัญหาถวายว่า “ เมื่อข้าพเจ้าเป็นมนุษย์ ข้าพเจ้าเป็นอุบาสกของพระบรมศาสดาผู้มีพระจักขุ ข้าพเจ้างดเว้นจากการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป งดขาดจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ ไม่ดื่มน้ำเมา ไม่กล่าวคำเท็จ และยินดีอยู่ด้วยภรรยาของตน

ข้าพเจ้าเป็นผู้มีจิตใจเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ได้ถวายทาน คือ ข้าวและน้ำ อย่างไพบูลย์ ด้วยความเคารพ ผิดพรรณของข้าพเจ้าสดใส เช่นนี้ สำเร็จ ณ ที่นี้ ด้วยกรรมนั้น โภคะทั้งหลายอันเป็นที่รักของใจทุกสิ่งทุกอย่าง เกิดขึ้นแก่ข้าพเจ้าด้วยกรรมนั้นรวมความว่า รักษาศีลให้ดีในเบื้องต้นเสียอย่างหนึ่งแล้ว คุณธรรมความดีในเบื้องสูง จะเกิดขึ้นสืบเนื่องติดตามมาเอง (ศีลมีประโยชน์และอานิสงส์สืบเนื่องโดยลำดับขั้นตอน)

สรุปการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีล ๕ ในทางพระพุทธศาสนานั้น ถือว่าเป็นการปกครองตนเองโดยใช้ศิลปของความเป็นมนุษย์ที่มีความงดงามในตนให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถที่จะควบคุมตนเองด้านกาย วาจา และใจของตนให้ไม่เบียดเบียนผู้อื่น อยู่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ในทางหลักการปฏิบัติในพระพุทธศาสนา จะสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ในด้านความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่จะดำเนินไปด้วยกันอย่างสมดุล ตลอดถึงศีลยังเป็นสิกขาบทขั้นต้นในการประพฤติปฏิบัติ มีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมถึงการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ โดยการบังคับควบคุมของตนในด้านภายนอกทั้งหมด เพราะว่าศีลเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม และช่วยให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสามารถทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่เกิดความเคยชินกับสิ่งดีงามตามแบบอย่างของศีลที่กำหนดไว้ดีแล้วฉะนั้น ศีล จึงเป็นอุปกรณ์สำคัญในการฝึกฝนเบื้องต้น เมื่อฝึกฝนดีแล้วย่อมทำให้เกิดความเคยชินทำให้สมรรถภาพของจิต สมาธิ อยู่ในระดับจิตใจที่สูงขึ้น เกิดการพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ด้านคุณธรรม มีเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเข้มแข็ง ความอดทน ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ และด้านจิตใจทำให้เกิดความสุข เช่น มีความผ่องใส เบิกบาน ความรู้สึกอิ่มใจ จึงได้ชื่อว่าเป็นคนที่เพียบพร้อมไปด้วยความงาม ทั้งกาย วาจา และใจ